

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

На засіданні кафедри
менеджменту та бізнесу
Протокол № 1 від 25.08.2023 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної роботи

**КОМУНІКАЦІЇ ТА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ
робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)**

Галузь знань	всі
Спеціальність	всі
Освітній рівень	третій (освітньо-науковий)
Освітня програма	всі

Статус дисципліни	вибіркова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська

Розробники:

к.е.н., доцент

Сергій ВАСИЛИК

к.е.н., доцент

Ольга МАЙСТРЕНКО

Завідувач кафедри
менеджменту та бізнесу

Тетяна ЛЕПЕЙКО

**Харків
2023**

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Комунікації та соціальна відповідальність» спрямована на вивчення формування у здобувачів вищої освіти фундаментальні знання з теорії та практики соціальної відповідальності і відповідні професійні компетенції, які забезпечують формування соціально-відповідальної поведінки її суб'єктів (інститутів).

Мета навчальної дисципліни: є оволодіння теоретичними знаннями і практичними навичками з питань аналізу особливості соціальної відповідальності різних суб'єктів суспільного розвитку, вивчення теоретичних положень та оволодіння відповідним інструментарієм щодо використання сучасних практик взаємодії держави, бізнесу, громадянського суспільства і людини, які б дозволили посилити взаємну відповідальність усіх суб'єктів суспільного життя, створити умови для стійкого стабільного розвитку держави і суспільства, які необхідні майбутньому керівнику; розвиток у майбутніх менеджерів.

Завданнями навчальної дисципліни – є вивчення сутності, основних понять і категорій менеджменту; вивчення складових елементів, етапів, інструментів реалізації та забезпечення взаємозв'язків функцій управління; вивчення процесів прийняття і методів обґрунтування управлінських рішень; набуття вмінь використовувати базові інструменти управління організацією.

Предметом навчальної дисципліни є теоретико-методологічні підходи до проблем культури ділового спілкування.

Об'єкт навчальної дисципліни є теоретичні і практичні положення взаємодії держави, бізнесу, суспільства та людини у сфері соціальної відповідальності як умови стійкого розвитку суспільства.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен володіти здобувач вищої освіти
1	2
Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні	Цінування та повага різноманітності та мультикультурності
	Здатність діяти соціально відповідально і свідомо
Зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя	Цінування та повага різноманітності та мультикультурності

1	2
Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства	Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту
	Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту
Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації	Здатність визначати перспективи розвитку організації
	Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління
Виявляти навички організаційного проектування	Здатність визначати перспективи розвитку організації
	Вміння визначати функціональні області організації та зв'язки між ними
	Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту
Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації	Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту
	Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління
Демонструвати навички взаємодії, лідерства, командної роботи	Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту
Мати навички обґрунтування дієвих інструментів мотивування персоналу організації	Здатність до адаптації та дії у новій ситуації
Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій
	Здатність працювати в команді та налагоджувати міжособистісну взаємодію при вирішенні професійних завдань
	Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління
	Здатність формування ефективних процедур та комунікаційних механізмів міжособистісної взаємодії в бізнес-середовищі у тому числі для адаптування до нових ситуацій
Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації	Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)
	Здатність діяти соціально відповідально і свідомо

1	2
Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
	Здатність діяти соціально відповідально і свідомо
	Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички
Демонструвати комунікативні, дослідницькі, технологічні та крос-культурні навички, необхідні для аналізу бізнес-ситуацій, готувати, обґрунтовувати і презентувати управлінські рішення	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Суть та завдання корпоративної соціальної відповідальності

Тема 1. Соціальна відповідальність як чинник стійкого розвитку.

Визначення поняття «соціальна відповідальність». Сутність та значення корпоративної соціальної відповідальності. Проект міжнародного стандарту щодо соціальної відповідальності ISO 26000. Компоненти соціальної відповідальності. Історія розвитку соціальної відповідальності. Розвиток СР в Україні. Історія розвитку корпоративної соціальної відповідальності. Внутрішнє та зовнішнє середовище КСВ. Особливості формування моделей СВ. КСВ бізнес-моделі. Різниця між американською та європейською моделями. Соціальна відповідальність людини, держави та суспільства.

Тема 2. Зовнішнє спілкування на основі соціальної відповідальності.

Міжнародні стандарти прав людини. Загальна декларація прав людини. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права. Поняття та типи зацікавлених сторін, їх участь. Визначення зацікавлених сторін компанії, спілкування із зацікавленими сторонами, найкращі практики діалогу із зацікавленими сторонами провідних компаній у галузі СР, оцінка діалогу. Конвенція про права дитини. Українське трудове законодавство як основа для СР у відносинах із найманими працівниками. Визначення територіальних громад. Вплив громади на роботу компаній та відповідальність компаній перед населенням. Розвиток партнерських відносин з місцевою владою та громадою. Участь компаній у житті громади. Співпраця бізнес-структур з неурядовими організаціями.

Тема 3. Внутрішнє спілкування на засадах соціальної відповідальності.

Поняття соціальної звітності. Ресурси в галузі соціальної звітності. Корпоративні соціальні звіти: сутність, завдання та структура. Процес звітування.

Тема 4. Соціальне партнерство як інструмент формування соціальної відповідальності.

Рівні соціального партнерства, механізм соціального партнерства. Основні діючі особи в системі соціального партнерства. Соціальне партнерство та регулювання соціально-трудових відносин. Соціальне партнерство та регулювання соціально-трудових відносин. Регулювання трудових відносин на засадах соціального партнерства та соціально відповідальної поведінки.

Тема 5. Екологічна складова соціальної відповідальності

Сутність та значення відповідального ставлення до навколишнього середовища. Профілактичний підхід до вирішення екологічних проблем. Функції та рівні екологічної відповідальності. Екологічний менеджмент як інструмент реалізації соціальної відповідальності. Український досвід впровадження принципів екологічної відповідальності. Міжнародний досвід впровадження принципів екологічної відповідальності.

Тема 6. Права людини та трудова практика як предмет соціальної відповідальності.

Міжнародні ініціативи щодо захисту прав людини в діловому середовищі. Права людини та трудова практика як предмет КСВ. Міжнародні стандарти прав людини. Загальна декларація прав людини. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права. Конвенція про права дитини. Українське трудове законодавство як основа для КСВ у відносинах із працівниками. Кращі практики роботи та показники внутрішнього СВ: вітчизняний та зарубіжний досвід.

Тема 7. Стратегічні напрями розвитку соціальної відповідальності в Україні.

Соціальна відповідальність як фактор впровадження сталого розвитку. Енергоефективність та підвищення промислової продуктивності та конкурентоспроможності як основні напрямки СВ. Критерії оцінки СВ. Характеристика основних методів оцінки СВ.

Перелік практичних (семінарських) занять, а також питань та завдань до самостійної роботи наведено у табл. 2.

Таблиця 2

Перелік практичних (семінарських) занять / завдань

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1. Завдання 1.	Обговорення питань для семінара-дискусії: 1. Проект міжнародного стандарту з соціальної відповідальності ISO 26000. 2. Історія розвитку соціальної відповідальності. 3. Розвиток СВ в Україні. : 4. Моделі КСВ бізнесу. 5. Соціальна відповідальність людини, держави та суспільства. 6. Соціальна відповідальність у пріоритетах розвитку країни. 7. Соціальна відповідальність як чинник запровадження сталого розвитку.

Тема 2. Завдання 2.	Практичне заняття за темою : Аналіз заінтересованих сторін компанії
Тема 3. Завдання 3.	Практичне заняття за темою : Складання матриці стейкхолдерів
Тема 4. Завдання 4.	Практичне заняття: Дослідження звітів сталого розвитку різноманітних компаній.
Тема 5. Завдання 5.	Питання для семінара-дискусії: 1. Превентивний підхід до вирішення екологічних проблем. 2. Функції та рівні екологічної відповідальності. 3. Захист навколишнього середовища. 4. Український досвід впровадження принципів екологічної відповідальності. 5. Законодавство України про охорону навколишнього середовища. 6. Міжнародний досвід впровадження принципів екологічної відповідальності.
Тема 6. Завдання 6.	Розробка напрямів посилення соціальної відповідальності суб'єктів суспільного розвитку через соціальне партнерство
Тема 7. Завдання 7.	Тренінг: «Етапи підготовки нефінансового звіту або аналіз відповідності звіту рекомендаціям GRI».

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1 – 7.	Вивчення лекційного матеріалу, підбір та огляд літературних джерел та нормативної бази України та міжнародних стандартів з питань КСВ
Тема 1 – 7.	Підготовка до практичних (семінарських) занять
Тема 1 – 7.	Підготовка до тренінгів та ділової гри
Тема 1 – 7.	Підготовка до експрес-опитувань
Тема 1 – 7.	Підготовка до письмових контрольних робіт

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) занять та годин самостійної роботи наведено у робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни «Комунікації та соціальна відповідальність» для реалізації визначених компетентностей та активізації освітнього процесу на лекційних/практичних заняттях передбачено застосування наступних методів навчання та викладання: проблемні лекції (теми 1, 4, 5, 7), міні-лекції (тема 2, 3, 6), ділові ігри (теми 2, 4), ситуаційні завдання (теми 2 - 7), індивідуальна дослідницька робота під час виконання есе (тема 3); семінари-дискусії та презентації (тема 1, 5).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

ХНЕУ ім. С. Кузнеця використовує накопичувальну 100-бальну систему оцінювання результату навчання здобувачів вищої освіти.

Система оцінювання сформованих компетентностей у здобувачів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи.

Контрольні заходи оцінювання включають:

Поточний контроль здійснюється протягом семестру під час практичних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна оцінка – 100 балів, мінімальна оцінка, що дає можливість здобувачу отримати залік – 60 балів).

Залік виставляється як загальна сума балів, набраних за результатами поточного контролю.

Поточний контроль включає оцінювання знань студента під час лекцій та практичних занять та виконання компетентісно-орієнтованих завдань, виконання та презентації, дозволить накопичити 83 бали та включає:

виконання здобувачем вищої освіти індивідуальних завдань, вирішення кейсів, виконання та презентація завдання прийняття участі у тренінгах, ділових ігор за темами дозволить накопичити до 50 балів;

поточна контрольна робота у вигляді тестів, включає теми 1–2. Максимальна оцінка – 9 балів;

поточна контрольна робота 2, включає теми 3–4. Максимальна оцінка – 9 балів; поточна контрольна робота 3, включає теми 5–7. Максимальна оцінка – 15 балів.

Самостійна робота дозволить накопичити до 17 балів та включає:

1) вивчення теоретичного матеріалу з попередньої лекції перед кожним наступним лекційним заняттям. Оцінюється за такими критеріями: глибина і міцність знань; рівень мислення; вміння систематизувати знання за окремими темами; вміння робити обґрунтовані висновки; володіння категорійним апаратом;

2) збирання, узагальнення, обробка інформації, необхідної для роботи над практичними заняттями та написання есе.

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Комунікації та соціальна відповідальність: навчальний посібник / С.К. Василик, О.В.Майстренко, Немашкало К.Р. – Харків: ХНЕУ, 2019. – 180 с.

2. Корпоративна соціальна відповідальність: моделі та управлінська практика: підручник / (за наук. ред. О. С. Редькіна). – К.: Фарбовий лист, 2011. – 480 с.

3. Котлер Ф. Корпоративна соціальна відповідальність. Як зробити якомога більше добра для вашої компанії та суспільства / Ф. Котлер, Н. Лі. – К.:

Стандарт, 2005. – 302 с.

4. Менеджмент : навчальний посібник / Т. І. Лепейко, О. М. Миронова. – Харків : ХНЕУ, 2010. – 203 с. (Укр. мов.) Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/30823>

Додаткова

5. Василик С.К. Відносини з персоналом як пріоритетна сфера корпоративної соціальної відповідальності / С.К. Василик, О.В. Майстренко // Modern problems of the economy of development in the context of the world transformational changes. Monograph. – Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2013. – Р. 49-61.

6. Василик С. Практики екологічної відповідальності польських підприємств / С. Василик, А. Тилец // Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика : матеріали міжнар. науково-практ. конф., 18-19 бер. 2019 р. – Х.: ФОП Панов А.М., 2019. – С. 103-105. – Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/21632>

7. Іпполітова І. Я. Корпоративна соціальна відповідальність: глобалізаційні впливи на підприємства України / І.Я. Іпполітова, І. Е. Кулинич // Глобалізація та розвиток інноваційних систем: тенденції, виклики, перспективи: матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф., 3-4 листопада 2022 р. - Харків : Держ. біотехнологічний ун-т. 2022. – С. 454- 455. . – Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/28725>

8. Стратегія та політика КСВ як компонент євроінтеграційної стратегії. стан та перспективи КСВ в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ucipr.kiev.ua/userfiles/WG3-session1_12Mar2013_recommendations.doc.

9. Чепель І. В. Корпоративна соціальна відповідальність бізнесу в Україні: теорія і практика / І. В. Чепель // Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 03-04 бер. 2020 р. – м. Харків - м. Торунь : Видавець ФОП Панов А. М., 2020. – С. 196–198. – Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/23490>

10. 10 principles UN Global Compact [Electronic resource] / The United Nations Global Compact. – Access mode: <http://www.unglobalcompact.org>.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

11. Глобальна Ініціатива із звітності. Global Reporting Initiative. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.globalreporting.org.

12. Центр «Розвиток корпоративної соціальної відповідальності». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.csr-ukraine.org/about.html>.